

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต: กรณีศึกษาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี*

The Participation of Community in Developing a Living Library: A Case Study in Pathumthani Provincial Public Libraries

ผศ.สายฝน บุษบา**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานีให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต ในด้านการบริการสารสนเทศ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งพัฒนารูปแบบและฝึกอบรมการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตให้บุคลากรห้องสมุดและประชาชนในชุมชนเบื้องต้นได้วางแผนพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนในชุมชน ผู้บริหาร บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ให้บริการ จำนวน 397 ฉบับ จากผู้เข้าใช้บริการห้องสมุดประชาชน 7 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอลาดหลุมแก้ว ห้องสมุดประชาชนอำเภอสามโคก ห้องสมุดประชาชนจังหวัดปทุมธานี ห้องสมุดประชาชนอำเภอคลองหลวง ห้องสมุดประชาชนอำเภอลำลูกกา ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอธัญบุรี และห้องสมุดประชาชนอำเภอหนองเสือ หลังจากสำรวจความต้องการเบื้องต้นแล้วได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้ผลการศึกษาดังนี้

การศึกษากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-40 ปี ประกอบอาชีพอิสระ มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ใช้บริการห้องสมุดระหว่าง 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้บริการบ่อยที่สุด คือ หนังสือ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดที่พบบ่อย คือ หนังสือเก่า ล้าสมัยและหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดไม่ตรงกับความต้องการสำหรับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการมีส่วนร่วมด้านการบริการสารสนเทศ ด้านทรัพยากรสารสนเทศและด้านความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบของห้องสมุดมีชีวิตที่ต้องการให้มีในอนาคตด้านการบริการ คือ ต้องการข่าวสารต่างๆ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต: กรณีศึกษาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

** อาจารย์ประจำสาขามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เกี่ยวกับห้องสมุด ด้านรูปแบบของข่าวสารต้องการข่าวสารบนบอร์ดประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ด้านทรัพยากรสารสนเทศ คือ ต้องการให้ห้องสมุดจัดหาหนังสือ ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศนั้น ต้องการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และด้านกิจกรรมที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดทำขึ้น คือ การแนะนำหนังสือใหม่

การพัฒนาารูปแบบห้องสมุดมีชีวิตนั้น ผู้วิจัยนำผลจากการสำรวจเบื้องต้นมาวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการ ด้วยการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุด พร้อมทั้งออกแบบระบบห้องสมุดมีชีวิตและพัฒนาระบบในด้านบริการสารสนเทศ ด้วยการจัดทำเว็บไซต์และฐานข้อมูล ส่วนด้านทรัพยากรสารสนเทศ จะพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยการสแกนเอกสารและหนังสือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในชุมชน รวมทั้ง จัดทำวีดิทัศน์เพื่อใช้เป็นสื่อความรู้ ตลอดจนติดตั้งระบบห้องสมุดมีชีวิต

การฝึกอบรมเน้นการพัฒนาารูปแบบห้องสมุดมีชีวิตที่เหมาะสมให้ประชาชนในชุมชน ตลอดจนบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานห้องสมุดทั้ง 7 แห่ง พร้อมทั้งประเมินผลการฝึกอบรม ผลการประเมิน พบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 11-20 ปี เป็นนักศึกษา (กศน.) มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี สำหรับความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรมห้องสมุดมีชีวิตในด้านหัวข้อวิชา ด้านวิทยากรและด้านความเหมาะสมของโครงการในภาพรวม พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและได้นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงเว็บไซต์ เรื่องสีสันทัน เมฆและสารสนเทศที่น่าเสนอ รวมทั้งฐานข้อมูลและด้านทรัพยากรให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ หลังจากนั้นได้ติดตามผลและเผยแพร่รูปแบบห้องสมุดมีชีวิตสู่ชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: ห้องสมุดมีชีวิต ห้องสมุดประชาชน การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The objectives of the research were to study community participation in developing a living public library in Pathum Thani province especially in the issues about the information services, information resources, and relationship between the library and the community. It also sought to develop a model and to pass on that development as well as the services of a living library to the person in charge and the people in the community. The researcher distributed the questionnaires to people of the community and the personnel of the libraries to gather the data. Interviews and small group discussion were also held. The data were collected from 397 individuals from seven public libraries, namely, Chaloeam Ratchakumaree Amphoe Lad Lum Kaeo Public Library, Amphoe Samkok Public Library, Pathum Thani Public Library, Amphoe Khlong luang Public Library, Amphoe Lam Luk Ka Public Library, Chaloeam Ratchakumaree Amphoe Thanyaburi Public Library, and Amphoe Nong Suea Public Library. Statistical software was used to analyze the frequency, the percentages, and the standard deviation. The results are as follows.

1. Community participation in developing a living library: It was found that the majority of the samples were freelance female aged between 26-40 years, attained higher than the bachelor's degree. The frequency of using resources in the libraries was 1-2 times per week. The most common activity was to read books, magazines, and newspapers. Books were the most frequently used information materials while the most common problem found in the libraries was that books were too old, outdated, and did not conform to their needs. Secondly, people would like to moderately participate in developing a living library in their community in the fields of information services, information materials, and public relations. Thirdly, news and services in the libraries were the most wanted services. Bulletin board should be used to advertise the information. Books were the most wanted information materials. Information materials should be in an electronic form. Introducing new books was the most important activity that libraries should carry out.

2. The results were used to formulate a model for living library development that would meet the needs of the community the most. Furthermore, the results used for designing and passing on the living library indicated that the most appropriate model was the one based on the actual community's needs.

3. Regarding the library development by using training methodology, the researcher found that the majority of the workshops' attendees were diploma education female students between the ages of 11-20 years old. The secondary attendees were government and public enterprise officers with a bachelor's degree. The evaluations indicated high level of satisfaction among the attendees' opinions regarding the topics, speakers, and the overall activities of the workshop. The follow up and evaluation implementation of this research were to improve the website in the context of colors, menu, and information presentation and the database and to publicize the living library to the general public in the future.

Keyword: living library, public library, community participation

บทนำ

ผลการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2551 ของ สำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า อัตราการอ่านหนังสือของคนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปนั้น มีอัตราการอ่านหนังสือลดลงร้อยละ 69.1 ในปี พ.ศ. 2548 เป็นร้อยละ 66.3 ในปี พ.ศ.2551 จะเห็นได้ว่าอัตราการอ่านหนังสือลดลงทุกเพศ ทุกวัย ทำให้รัฐบาลได้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของชาติ และเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติเพื่อสร้าง

สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดให้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปีเป็นวันรักการอ่าน และปี 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านและเมื่อเปรียบเทียบกับผลสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2554 พบว่า ในปีนี้มีอัตราการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นมาก เห็นได้ชัดในกลุ่มเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ปีมีอัตราการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นมาก จากร้อยละ 36.0 เป็นร้อยละ 53.5 สำหรับ กลุ่มผู้มีอายุ 6 ปีขึ้นไปอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย จากร้อยละ 66.3 เป็นร้อยละ 68.6 และในการสำรวจครั้งนี้ผู้ที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปได้ให้ข้อเสนอแนะในการรณรงค์ให้คนรักการอ่านหนังสือในหลายประเด็นที่น่าสนใจ เช่น หนังสือควรมีราคาถูกลงและมีเนื้อหาสาระน่าสนใจ รวมทั้งควรมีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นต้น (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555: ออนไลน์) ห้องสมุดประชาชนนับเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมการอ่านของคนไทย เพราะเป็นสถาบันบริการสารสนเทศ ซึ่งแต่เดิมห้องสมุดประชาชนเป็นที่รู้จักแพร่หลายโดยทั่วไปว่าเป็นที่จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ โดยทรัพยากรในสมัยก่อนส่วนมากจะเป็นวัสดุตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร จุลสาร ฯลฯ แต่ในปัจจุบันห้องสมุดเป็นแหล่งบริการสารสนเทศทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์สื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีบรรณารักษ์ผู้ได้รับการศึกษาอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เป็นผู้บริหารดำเนินงาน และให้บริการแก่ผู้ใช้นอกจากนี้ห้องสมุดประชาชนยังมีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมในทุกด้าน เช่น ด้านการศึกษา วัฒนธรรม สังคมและวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ยั่งยืนเปรียบเสมือนเป็นแหล่งการอ่านที่ต้องได้รับการพัฒนาและเพิ่มจำนวนทรัพยากรสารสนเทศให้มากยิ่งขึ้นเพื่อจะได้จัดบริการได้ครอบคลุมอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและ เพื่อให้ห้องสมุดประชาชนมีศักยภาพทัดเทียมกับห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ห้องสมุดประชาชนจึงต้องได้รับการพัฒนาให้อยู่ในลักษณะของห้องสมุดที่มีชีวิตมากกว่ามีสถานที่ที่ใหญ่โตแต่ ไม่มีคนใช้บริการหรือเป็นห้องสมุดที่เกิดแล้วตาย (ยุพิน เตชะมณี, 2544:11)

ดังนั้น ห้องสมุดจะมีชีวิตได้ต้องเป็นห้องสมุดที่มีการพัฒนางานบริการอย่างต่อเนื่อง มีทรัพยากรสารสนเทศที่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างห้องสมุดกับชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่าซึ่งปัจจัยของห้องสมุดมีชีวิต ประกอบด้วย ความรู้ (knowledge) ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Books) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Journals) วิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Thesis) รายงานการวิจัยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Research) และสภาพแวดล้อม (e-Environment) ซึ่งคำว่าห้องสมุดมีชีวิต ยังไม่มีข้อสรุปแน่นอน อาจจะเป็นเพียงคำอุปมา (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547: 173) หรือตามความเหมาะสมของห้องสมุดแต่ละแห่งซึ่งการปรับปรุงห้องสมุดไปสู่ห้องสมุดมีชีวิตอาจแยกออกเป็น 2 ส่วน (สัมพันธ์ พลันสังเกตุ, 2546: ออนไลน์) คือ 1) การให้บริการสารสนเทศแบบออนไลน์แก่ประชาชนต้องใช้งบประมาณสูง เพื่อปรับปรุงระบบเทคโนโลยี ซึ่งรัฐบาลกำลังดำเนินการในส่วนของเครือข่ายการศึกษาของชาติ (EdNet) และ 2) การปรับปรุงห้องสมุดเดิมให้กลายเป็นห้องสมุดที่มีชีวิตมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อให้เป็นห้องสมุดที่ดี ผู้ใช้มีความพอใจและมีความสุขในการเข้าใช้บริการ ซึ่งไม่ต้องใช้งบประมาณมากการปรับเปลี่ยนไปสู่ห้องสมุดมีชีวิตจะทำได้โดยการรู้สถานภาพของตน การรู้ผู้ใช้บริการและสร้างความพึงพอใจ การชักชวนให้คนใช้บริการเพิ่มมากขึ้น

การพยายามให้คนอยู่ในห้องสมุดนานเท่าที่จะนานได้ และในการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตนั้น ไม่ใช่มุ่งพัฒนาตามความเข้าใจหรือตามความต้องการของบรรณารักษ์และผู้บริหารเท่านั้นเราควรต้องทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน เพราะห้องสมุดประชาชนเป็นห้องสมุดที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการแก่ประชาชน โดยไม่จำกัดเพศวัย เชื้อชาติ ศาสนาและพื้นความรู้ ให้บริการสารสนเทศครบทุกหมวดวิชาและอาจมีบริการบางเรื่องเป็นพิเศษตามความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่คิดมูลค่า (ทบทวนมหาวิทยาลัย, 2546) ดังที่ ชูติมา สัจจพันธ์ (2553: ออนไลน์) กล่าวว่า ห้องสมุดมีชีวิต เป็นการเติมชีวิตให้ห้องสมุดโดยมุ่งเน้น “ความใหม่และทันสมัย” “ความสวยงาม” “ความสนุกสนานเพลิดเพลิน” “ความหลากหลาย” “ความเคลื่อนไหว” และ “ความสะดวก” ความสำเร็จของห้องสมุดมีชีวิตเกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้ การบริหารจัดการแนวใหม่ ครอบคลุมการจัดทำยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย การบริหารจัดการโครงการ การบริหารจัดการปัญหาและการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ การตลาด การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้ศักยภาพจากแหล่งความรู้และความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอก การติดตามและประเมินผลและสำเร็จได้ด้วยพลังรากฐาน คือ กลุ่มคนทำงานและพลังเครือข่าย

จากความสำเร็จดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานีให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต 7 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดปทุมธานีห้องสมุดประชาชน“เฉลิมราชกุมารี”อำเภอธัญบุรีห้องสมุดประชาชน“เฉลิมราชกุมารี” อำเภอลาดหลุมแก้วห้องสมุดประชาชนอำเภอคลองหลวงห้องสมุดประชาชนอำเภอลำลูกกาห้องสมุดประชาชนอำเภอสสามโคกและห้องสมุดประชาชนอำเภอหนองเสือ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปทุมธานี, 2553: ออนไลน์) เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชนว่าต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตหรือไม่ และถ้าต้องการมีส่วนร่วมต้องการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตในรูปแบบใด รวมทั้งต้องการให้ฝึกอบรมการพัฒนาแบบห้องสมุดมีชีวิตที่เหมาะสมให้กับชุมชนอย่างไร ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาวิเคราะห์ ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมเป็นมาตรฐานสากลตลอดจน มีประสิทธิภาพและคุณภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในชุมชนให้สัมพันธ์กับ ที่ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นการตอบสนองต่อการปรับบทบาทใหม่ของห้องสมุดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเป็นห้องสมุดที่มีชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานีให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต
2. เพื่อพัฒนารูปแบบห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานีให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต ที่เหมาะสม
3. เพื่อฝึกอบรมให้กับบุคลากรห้องสมุดและประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตและประเมินผลการฝึกอบรมการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี โดยสอบถามเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานีให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต ในด้านการบริการสารสนเทศ ด้านทรัพยากรสารสนเทศและด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบห้องสมุดมีชีวิตที่เหมาะสม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมห้องสมุดมีชีวิต ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนจังหวัดปทุมธานีห้องสมุดประชาชนอำเภอคลองหลวงห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอธัญบุรีห้องสมุดประชาชนอำเภอหนองเสือ ห้องสมุดประชาชนอำเภอสามโคก ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอลาดหลุมแก้ว และห้องสมุดประชาชนอำเภอลำลูกกา รวม 7 แห่งจำนวนทั้งสิ้น 551,585 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ 95% กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 5\%$ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 397 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปและปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตในด้านการบริการสารสนเทศ ด้านทรัพยากรสารสนเทศและด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) มีหลักเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อยและน้อยที่สุดและตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของห้องสมุดมีชีวิตในด้านการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศและด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนำแบบสอบถามทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือซึ่งผู้วิจัยได้สร้างคำถามวัดตัวแปรให้สอดคล้องกับนิยามตัวแปรและนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 14 คน (ผู้บริหารและบรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชนทั้ง 7 แห่ง) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมข้อความ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและปรับปรุงข้อคำถามบางข้อในตอนที่ 3 พร้อม กันนี้ได้เสนอแนะให้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริการห้องสมุดประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด โดยผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับห้องสมุดประจำหมู่บ้านของเคหะชุมชนคลองหกและนำผลมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95

3. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้ง 7 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2555 เมื่อได้รับแบบสอบถามครบทุกฉบับ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบคำถามในแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำอธิบาย โดยการกำหนดค่านำหนักของคะแนน จากคำตอบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์การแปลค่า ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ของประคองกรรณสูตร (2542: 78)

ผลการวิจัย

ในการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต: กรณีศึกษาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.8 และเพศชาย ร้อยละ 38.3 มีอายุระหว่าง 26-40 ปี ร้อยละ 30.5 ประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 22.0 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 27.0 เข้าใช้บริการห้องสมุด 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 47.0 มีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือพิมพ์/วารสาร/หนังสือ ร้อยละ 68.3 ส่วนบริการที่ใช้มากที่สุด คือ บริการคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 38.8 สำหรับประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ใช้บริการใช้บ่อยที่สุดคือ หนังสือ ร้อยละ 69.5 สำหรับปัญหาที่ประชาชนในชุมชนพบบ่อยที่สุดในการใช้บริการห้องสมุด คือ ห้องสมุดมีหนังสือเก่า ล้าสมัยและหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดไม่ตรงกับความต้องการ ร้อยละ 44.5

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ด้านบริการสารสนเทศ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนพบว่า ประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้าน ที่ประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านบริการสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.16) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.13) และด้านทรัพยากรสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 2.70) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า

2.1 ด้านบริการสารสนเทศ ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยต้องการมีส่วนร่วมด้านการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.32) รองลงมา คือ ต้องการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินการบริการของห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 3.26) การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในวันสำคัญต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.19) ด้านการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้นเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.14) ร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในห้องสมุดและนอกห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 3.13) มีส่วนร่วมเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็น

คิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือสื่อสารสนเทศและบริการแกห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 3.12) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 3.08) และต้องการมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครหรือส่งเสริมการอ่านร่วมกับห้องสมุดน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.03)

2.2 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ประชาชนต้องการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน โดยประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.85) รองลงมา คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทวารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.70) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.67) และต้องการมีส่วนร่วมในการจัดหา สื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าไว้บริการในห้องสมุดน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.59)

3) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ประชาชนต้องการมีส่วนร่วม อยู่ 2 ระดับ คือ ระดับมากและระดับปานกลาง โดยในระดับมากต้องการได้รับความเสมอภาคจากบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.64) ส่วนด้านอื่น ๆ ต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่ต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ต้องการมีความสนิทสนมกับบรรณารักษ์ที่ให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.45) รองลงมา ต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 3.22) ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 3.05) และด้านที่ต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานของห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 2.86) รายละเอียด ดังตารางที่ 1

3. รูปแบบของห้องสมุดมีชีวิตตามความต้องการของประชาชนพบว่า

3.1 บริการสารสนเทศ ประชาชนมีความคิดเห็นว่าห้องสมุดควรมีบริการข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับห้องสมุดมากที่สุด ร้อยละ 74.0 รองลงมา คือ บริการถาม-ตอบ บรรณารักษ์ผ่านเว็บไซต์ ร้อยละ 44.6 บริการจองหนังสือผ่านเว็บไซต์ ร้อยละ 41.2 และต้องการบริการอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ระบุว่าเป็นบริการอะไรน้อยที่สุด ร้อยละ 8.2

3.2 รูปแบบของข่าวสารที่ผู้ใช้บริการต้องการจากห้องสมุดมากที่สุด คือ ต้องการให้บริการข่าวสารบนบอร์ดประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ร้อยละ 60.5 รองลงมา คือ ต้องการใช้นิยายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 58.0 บริการแจ้งข่าวสารผ่านเว็บไซต์ ร้อยละ 50.8 จากแผ่นพับแจ้งข่าวสารแก่สมาชิก ร้อยละ 46.8 จากวิทยุชุมชน ร้อยละ 24.3 และต้องการรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ระบุไว้ ร้อยละ 7.8

3.3 ทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดหามากที่สุด คือ หนังสือ ร้อยละ 79.3 รองลงมา คือ ต้องการให้จัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 63.8 วารสาร ร้อยละ 58.0 หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 54.5 สื่อโสตทัศนวัสดุ ร้อยละ 41.0 และต้องการให้จัดหาทรัพยากรประเภทอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ระบุว่าเป็นทรัพยากรประเภทใดน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.8

3.4 รูปแบบทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการให้ห้องสมุดมีไว้บริการมากที่สุด คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 72.2 รองลงมาคือ สิ่งตีพิมพ์ ร้อยละ 67.2 และสิ่งไม่ตีพิมพ์ ร้อยละ 41.0 ส่วนทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ระบุผู้ใช้บริการต้องการ ให้มีไว้บริการในห้องสมุดน้อยที่สุด ร้อยละ 9.0

3.5 กิจกรรมที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดทำขึ้นมากที่สุด คือ การแนะนำหนังสือใหม่ ร้อยละ 77.7 รองลงมา คือ จัดฝึกอาชีพหรือฝึกทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ร้อยละ 62.0 กิจกรรมแนะนำ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตด้านการบริการสารสนเทศ ด้านทรัพยากรสารสนเทศและด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อความ	\bar{X}	SD	แปลค่า
ด้านการบริการสารสนเทศ			
1. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ	3.32	1.01	ปานกลาง
2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในห้องสมุดและนอกห้องสมุด	3.13	1.01	ปานกลาง
3. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในวันสำคัญต่าง ๆ	3.19	1.02	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้นเป็นประจำ	3.14	1.07	ปานกลาง
5. ท่านได้เสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือสารสนเทศและบริการแก่ห้องสมุด	3.12	1.03	ปานกลาง
6. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของห้องสมุด	3.08	1.10	ปานกลาง
7. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครหรือส่งเสริมการอ่านร่วมกับห้องสมุด	3.03	1.04	ปานกลาง
8. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินการบริการของห้องสมุด	3.26	1.11	ปานกลาง
รวม	3.16	0.84	ปานกลาง
ด้านทรัพยากรสารสนเทศ			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด	2.85	1.10	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาวารสารเข้าห้องสมุด	2.70	1.05	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือพิมพ์เข้าห้องสมุด	2.67	1.06	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าห้องสมุด	2.59	1.08	ปานกลาง
รวม	2.70	1.02	ปานกลาง
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานห้องสมุด	2.86	1.07	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องสมุด	3.05	1.10	ปานกลาง
3. ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นต่อห้องสมุดได้	3.22	1.10	ปานกลาง
4. ท่านมีความสนิทสนมกับบรรณารักษ์ที่ให้บริการ	3.45	1.18	ปานกลาง
5. ท่านได้รับความเสมอภาคจากบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่	3.64	1.32	มาก
รวม	3.13	0.86	ปานกลาง

หนังสือ (โดยสมาชิก) ร้อยละ 49.8 จัดนิทรรศการวันสำคัญ ร้อยละ 48.7 เล่าเรื่องจากหนังสือ ร้อยละ 41.2 เวทีเสวนาหรือสัมมนาให้ความรู้ด้านสุขภาพ ร้อยละ 32.8 และต้องการให้จัดทำบรรณนิทัศน์น้อยที่สุด ร้อยละ 22.0 รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับบริการของห้องสมุด

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
บริการของห้องสมุด		
1. บริการจองหนังสือผ่านเว็บไซต์	165	41.2
2. บริการถาม-ตอบ บรรณารักษ์ผ่านเว็บไซต์	178	44.6
3. บริการข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับห้องสมุด	296	74.0
4. อื่น ๆ	33	8.2
รูปแบบของข่าวสาร		
1. บริการแจ้งข่าวสารผ่านเว็บไซต์	203	50.8
2. บริการข่าวสารบนบอร์ดประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	242	60.5
3. แผ่นพับแจ้งข่าวสารแก่สมาชิก	187	46.8
4. วิทยุชุมชน	97	24.3
5. ป้ายประชาสัมพันธ์	232	58.0
6. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	31	7.8
ทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดหา		
1. หนังสือ	317	79.3
2. วารสาร	232	58.0
3. หนังสือพิมพ์	218	54.5
4. สื่อโสตทัศนวัสดุ	164	41.0
5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	255	63.8
6. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	31	7.8
รูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการให้ห้องสมุดมีไว้บริการ		
1. สิ่งตีพิมพ์	269	67.2
2. สิ่งไม่ตีพิมพ์	164	41.0
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	289	72.2
4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	36	9.0
กิจกรรมที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดทำขึ้น		
1. กิจกรรมแนะนำหนังสือ (โดยสมาชิก)	199	49.8
2. แนะนำหนังสือใหม่	299	77.7
3. เล่าเรื่องจากหนังสือ	165	41.2
4. จัดนิทรรศการวันสำคัญ	195	48.7
5. เวทีเสวนาหรือสัมมนาให้ความรู้ด้านสุขภาพ	131	32.8
6. จัดฝึกอาชีพหรือฝึกทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	248	62.0
7. บรรณนิทัศน์	88	22.0

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4. การประเมินผลการฝึกอบรมการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.0 อาชีพนักศึกษ (กศน.) ร้อยละ 45.2 มีอายุระหว่าง 11-20 ปี มากที่สุด จบการระดับอนุปริญญา ร้อยละ 42.4 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การฝึกอบรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยผลการประเมินด้านวิทยากรได้รับคะแนนในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสมของโครงการ (ค่าเฉลี่ย 4.12) และด้านหัวข้อวิชา (ค่าเฉลี่ย 4.07) สำหรับผลการประเมินรายประเด็น พบว่า

4.1 ด้านหัวข้อวิชา ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้าน ที่ได้รับผลการประเมินมากที่สุด คือ ประโยชน์ที่คิดว่าจะนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 4.34) รองลงมา คือด้านความสอดคล้องของเนื้อหาวิชากับวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา (ค่าเฉลี่ย 4.26) ด้านความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้หลังการอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.16) สำหรับหัวข้อด้านวิชาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนการอบรมได้ผลการประเมินน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.60)

4.2 ด้านวิทยากร ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้าน ที่ได้รับผลการประเมินมากที่สุด คือ ด้านความรู้และประสบการณ์ในเรื่องที่บรรยาย (ค่าเฉลี่ย 4.41) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.37) ความชัดเจน ในการตอบข้อซักถาม-ให้คำแนะนำ (ค่าเฉลี่ย 4.26) เทคนิควิธีในการนำเสนอเนื้อหาวิชา (ค่าเฉลี่ย 4.24) และความสามารถในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.18)

4.3 ด้านความเหมาะสมของโครงการ ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่ได้รับผลการประเมินมากที่สุด คือ ความพึงพอใจในการฝึกอบรมครั้งนี้ (ค่าเฉลี่ย 4.39) รองลงมา คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ (ค่าเฉลี่ย 4.31) และ ผลการประเมินจำนวนผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมในครั้งนี้ได้รับผลการประเมินน้อยที่สุด(ค่าเฉลี่ย 3.83) รายละเอียดดังตารางที่ 3

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต: กรณีศึกษาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ด้านการบริการสารสนเทศด้านทรัพยากรสารสนเทศและด้านความสัมพันธ์กับชุมชนพบว่า โดยรวมประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยต้องการ มีส่วนร่วมด้านบริการสารสนเทศมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและ ด้านทรัพยากรสารสนเทศและเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

1.1 ด้านบริการสารสนเทศประชาชนต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลางทุกด้านเช่นกัน โดยต้องการมีส่วนร่วมในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมา คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการประเมินการบริการของห้องสมุด ดังที่ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ห้องสมุดจะมีชีวิต ได้จะต้องมีบริการและกิจกรรมที่หลากหลายโดยมี

การจัดขึ้นตลอดเวลาทุกวันทุกสัปดาห์ทุกเดือนอย่างต่อเนื่องหรือหมุนเวียนไปเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับบริการตามความชอบความสนใจนอกจากนี้ผลการศึกษาในด้านนี้ยังพบว่า ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครหรือส่งเสริมการอ่านร่วมกับห้องสมุดน้อยที่สุด ซึ่งในประเด็นนี้ อาจสืบเนื่องมาจากประชาชนในชุมชนไม่มีเวลามากพอในการเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาห้องสมุด อีกทั้งประชาชน ส่วนใหญ่

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการประเมินของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อการถ่ายทอดการฝึกอบรมห้องสมุดมีชีวิตทั้ง 7 แห่ง

รายการ	\bar{X}	SD	แปลค่า
ด้านหัวข้อวิชา			
1. ความสอดคล้องของเนื้อหาวิชากับวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา	4.26	0.63	มาก
2. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ ก่อนการอบรม	3.60	1.04	มาก
3. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ หลังการอบรม	4.16	0.69	มาก
4. ประโยชน์ที่คิดว่าจะนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้งาน	4.34	0.66	มาก
รวม	4.09	0.55	มาก
ด้านวิทยากร			
1. ความรู้และประสบการณ์ในเรื่องที่บรรยาย	4.41	0.64	มาก
2. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	4.37	0.70	มาก
3. เทคนิควิธีในการนำเสนอเนื้อหาวิชา	4.24	0.70	มาก
4. ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.18	0.71	มาก
5. ความชัดเจนในการตอบข้อซักถาม-ให้คำแนะนำ	4.26	0.71	มาก
6. ความเหมาะสมของวิทยากรโดยรวม	4.38	0.66	มาก
รวม	4.31	0.56	มาก
ด้านความเหมาะสมของโครงการในภาพรวม			
1. ความครบถ้วนของกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร	4.03	0.70	มาก
2. ความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตร	4.08	0.70	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร	4.15	0.70	มาก
4. การบริหารการฝึกอบรมระหว่างการฝึกอบรม	4.21	0.73	มาก
5. สภาพแวดล้อมและการจัดห้องเรียน	4.15	0.75	มาก
6. ระยะเวลาการฝึกอบรม	3.93	0.85	มาก
7. จำนวนผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมในครั้งนี้	3.83	0.77	มาก
8. เอกสารประกอบการฝึกอบรม/สไลด์ทัศนูปกรณ์	4.02	0.79	มาก
9. การประสานงานและการให้บริการของเจ้าหน้าที่จัดฝึกอบรม	4.20	0.73	มาก
10. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้	4.31	0.67	มาก
11. ความพึงพอใจในการฝึกอบรมครั้งนี้	4.39	0.74	มาก
รวม	4.12	0.53	มาก

ต้องประกอบอาชีพของตนเองเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว หรือมองว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุดไม่มีผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ใด ๆ จึงทำให้ไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในพัฒนาห้องสมุด นอกจากนี้การเข้ามามีส่วนร่วมกับห้องสมุดต้องอุทิศตนหรือต้องเสียสละเวลา ในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ทำให้มีความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวอยู่ในระดับน้อยที่สุดอย่างไรก็ตามอย่างไรก็ตาม ห้องสมุดประชาชนต้องพยายามแสวงหาแนวทางและความร่วมมือจากเครือข่ายและประชาชนในชุมชนให้เข้ามาเป็นอาสาสมัครในการพัฒนาห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้น ดังที่ สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545: 118) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ 1) การจัดกระบวนการเรียนรู้ เช่น จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชนนอกรวมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติจริงถ่ายทอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม 2) การพัฒนาผู้นำเครือข่ายเพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้และความสามารถที่จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนาได้

1.2 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยต้องการมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดมากที่สุด รองลงมาคือวารสาร ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรีย์ สุทธิสารากร และคณะ (2547) และผลการศึกษาของ กรรณิการ์ นาคอยู่ และคณะ (2547) พบว่า ผู้ใช้บริการต้องการให้มีหนังสือ วารสารและต้องการให้จัดหางบประมาณให้เพียงพอเพื่อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอย่างเพียงพอและทันสมัยและควรสำรวจผู้ใช้ด้วย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ก่อนดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการด้วยวิธีต่าง ๆ (แววตา จันทวงศ์, อารีย์ ชื่นวัฒนา และพวา พันธุ์เมฆา, 2553: 30) เช่น การใช้แบบสอบถาม การสำรวจสถิติการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การสัมภาษณ์และแบบฟอร์มเสนอแนะ เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ดังที่ อัมพร นามเหลา (2542: 159) กล่าวว่า การศึกษาผู้ใช้เป็นการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้มีข้อมูลผู้ใช้ทั้งในด้านการใช้และ ความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและจากผลการศึกษาในครั้งนี้ ยังพบอีกว่า ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าไว้บริการในห้องสมุดอยู่ในระดับน้อยที่สุด อาจสืบเนื่องมาจากผู้ใช้บริการเป็นประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง เกษตรกรรม ทำให้คิดว่าตนเองไม่มีความรู้ ความสามารถที่จะนำเสนอให้ห้องสมุดจัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าไว้บริการได้ แต่อย่างไรก็ตาม แววตา จันทวงศ์, อารีย์ ชื่นวัฒนา และพวา พันธุ์เมฆา (2553: 30) กล่าวว่า การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดประชาชน ควรดำเนินงานแบบเป็นอิสระซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศ ที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการในแต่ละชุมชนมากที่สุด สุทธิ วรประดิษฐ์ (2013: ออนไลน์) กล่าวว่า การที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานห้องสมุดนั้นจะต้องเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม ต้องคำนึงถึงวิธีการดำเนิน

ชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกัน ในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสาร

1.3 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต อยู่ 2 ระดับ คือ ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยต้องการได้รับความเสมอภาคจากบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับมาก ในประเด็นนี้อาจสืบเนื่องมาจากประชาชนในชุมชนมีหลากหลายอาชีพ มีความแตกต่างกันทั้งเรื่องรายได้และการศึกษา รวมทั้งอาชีพที่ประกอบอยู่ ทำให้ประชาชนมองถึงเรื่องความเสมอภาค เป็นหลัก ส่วนผลการศึกษาในด้านอื่น ๆ พบว่า ประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมอยู่ ในระดับปานกลาง โดยต้องการมีความสนิทสนมกับบรรณารักษ์ที่ให้บริการมากที่สุดรองลงมา คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อห้องสมุด ในขณะที่ต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของห้องสมุดน้อยที่สุดในประเด็นนี้ ห้องสมุดต้องจัดกิจกรรม ที่ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง พร้อมทั้งทำการโฆษณา ชักจูงเพื่อให้ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานห้องสมุดมากยิ่งขึ้น ดังที่ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า เจ้าของห้องสมุดที่แท้จริงคือประชาชนในชุมชน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องแสวงหาแนวทางให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ให้มากที่สุด นอกจากนี้ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) ได้สรุปว่าการที่ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

2. รูปแบบของห้องสมุดมีชีวิตตามความต้องการของประชาชน พบว่า

2.1 การบริการสารสนเทศ ที่ต้องการให้ห้องสมุดมีมากที่สุด คือบริการข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับห้องสมุด รองลงมา คือ ต้องการให้มีบริการถาม-ตอบ บรรณารักษ์ผ่านเว็บไซต์ บริการจองหนังสือผ่านเว็บไซต์ ส่วนบริการด้านอื่น ๆ ไม่ได้ระบุว่า เป็นบริการอะไรต้องการน้อยที่สุดจากผลการศึกษาในประเด็นนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธิธาร์ตน์ เจริญเขต (2551) ที่พบว่า การบริการสารสนเทศนอกจากห้องสมุดจะมีบริการพื้นฐานแล้วควรเพิ่มบริการเชิงรุก เช่น บริการส่งสารสนเทศ (Document Delivery) บริการช่วยสืบค้นสารสนเทศให้แก่อาจารย์ นักศึกษาและยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ The Bibliotheca Viva Program (2002) ที่กล่าวว่า ห้องสมุดมีชีวิต (Living Library) ไม่ใช่สถานที่จัดเก็บและรักษาทรัพยากรสารสนเทศ แต่ห้องสมุดมีชีวิตนั้นต้องเป็นศูนย์กลาง ในการจัดการจัดหมวดหมู่และเผยแพร่ความรู้ ดังที่ สัมพันธ์ พลันสังเกตุ (2546) กล่าวว่า ควรจัดทำมาตรการ กลไกและวิธีการสนับสนุนให้ห้องสมุดมีบริการ ที่ทันสมัย ทันตา ต้องใจทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถค้นคว้าสารสนเทศได้ตามต้องการและมีชีวิตชีวา โดยมีกิจกรรมการบริการอย่างต่อเนื่อง และประทับใจ และต้องส่งเสริมให้ห้องสมุดเป็นแหล่งสะสมความรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใ้สามารถเข้ามาใช้บริการโดยเท่าเทียมและเข้าถึงได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสและพิการ เพื่อให้ศึกษาหาความรู้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ มณฑาทิพย์ เสวยงคะ (2553: 7) ได้ทำการสังเคราะห์รูปแบบห้องสมุดประชาชนมีชีวิต กศน. อุตรธานี: ห้องสมุด 7 ชีวิตกล่าวไว้ในชีวิตที่ 4 ว่าห้องสมุดต้องมีบริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ก้าวทัน ICT มีการบริหารสารสนเทศที่ดี รวมทั้งจัดกิจกรรมครอบคลุมทุกกลุ่ม

เป้าหมาย เพื่อให้สามารถรองรับทุกความต้องการที่จะเรียนรู้ อย่างหลากหลายทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.2 รูปแบบของข่าวสารที่ผู้ใช้บริการต้องการจากห้องสมุดมากที่สุด คือ บริการข่าวสารบนบอร์ดประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ในประเด็นนี้บ่งบอกให้ทราบว่าผู้ใช้บริการต้องการอ่านและสนใจข่าวสารมากขึ้น เพราะอย่างน้อยยังเป็นหลักประกันว่า ข่าวสาร ที่เผยแพร่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ยังต้องการใช้ป้ายประชาสัมพันธ์บริการแจ้งข่าวสาร ผ่านเว็บไซต์จากแผ่นพับแจ้งข่าวสารแก่สมาชิกและต้องการรูปแบบข่าวสารจากวิทยุชุมชน ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ พัชรา ทิพยมหงษ์ (2547) ที่พบว่า ผู้ใช้บริการต้องการ ให้สร้างบรรยากาศในสำนักวิทยบริการโดยจัดมุมกาแฟ มุมบันเทิง มุมหนังสือใหม่และจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการ

2.3 ทรัพยากรสารสนเทศ ที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดหามากที่สุด คือ หนังสือเพราะเล็งเห็นว่าหนังสือเป็นสิ่งพิมพ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ เพิ่มความคิดทางสติปัญญาและประสบการณ์ของมนุษย์ที่จัดทำเป็นรูปเล่มหนังสือ นอกจากนี้ยังต้องการให้จัดหา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วารสาร หนังสือพิมพ์ สื่อโสตทัศนวัสดุ เป็นต้น ในประเด็นนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ ชิดารัตน์ เจริญเขต (2551) ที่พบว่า ห้องสมุดควรมีทรัพยากรสารสนเทศให้หลากหลายประเภท ทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และทรัพยากรสิ่งพิมพ์ โดยมีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ในขณะที่ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ห้องสมุดมีชีวิตต้องมีบริการ ทั้งสื่อเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า ไม่ว่าจะเป็นการจัดมุมหนังสือประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เช่น มุมวิทยาศาสตร์ มุมสื่อสำหรับคนพิการ มุมสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน ฯลฯ รวมทั้ง มีสื่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น VDO, VCD, วิทยุเทปคาสเซ็ทและอื่น ๆ ที่ควรมีไว้บริการด้วย

2.4 รูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ ที่ต้องการให้ห้องสมุดมีไว้บริการ มากที่สุด คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในประเด็นนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ ชิดารัตน์ เจริญเขต (2551) ที่พบว่า ห้องสมุดควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ ในห้องสมุด ทั้งในการจัดการสารสนเทศและการให้บริการที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาสามารถใช้บริการได้ ทั้งในขณะที่อยู่ภายในและภายนอกห้องสมุดและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรรณิการ์ นาโคอยู่และคณะ (2547) ที่พบว่า ผู้ใช้ต้องการให้จัดหางบประมาณให้เพียงพอเพื่อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอย่างเพียงพอและทันสมัย เช่น บริการคอมพิวเตอร์

2.5 กิจกรรมของห้องสมุด ที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดทำขึ้นมากที่สุด คือ การแนะนำหนังสือใหม่ รองลงมา คือ จัดฝึกอาชีพหรือฝึกทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังที่ ชิดารัตน์ เจริญเขต (2551) พบว่าห้องสมุดควรจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ทำให้ผู้ใช้บริการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของห้องสมุด เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดป้ายประชาสัมพันธ์ ควรมีพื้นที่สำหรับสารสนเทศท้องถิ่นและอาจขยายสาขาหรือขยาย การให้บริการในแหล่งชุมชน เช่น หอพัก โรงอาหาร อาคารเรียนและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าใช้ห้องสมุดได้ และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ กรรณิการ์ นาโคอยู่และคณะ (2547) ที่พบว่า ควรมีการอบรมการสืบค้นสารสนเทศ นอกจากนี้ พิมพ์วรรณ อินทร์ซี่ (2550) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายและทันต่อเหตุการณ์ ควรจัดกิจกรรม เสวนาฯ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการ

แนะนำหนังสือใหม่และบรรณนิทัศน์ ในขณะที่ ผลการศึกษาในครั้งนี้ประชาชนต้องการให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมเกี่ยวกับบรรณนิทัศน์ น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะประชาชนไม่มีความรู้ในเรื่องของบรรณนิทัศน์ ดังนั้น ห้องสมุด อาจต้องทำแผ่นพับหรือจุลสารเผยแพร่เกี่ยวกับบรรณนิทัศน์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับ

3. การประเมินผลการฝึกอบรมเกี่ยวกับห้องสมุดมีชีวิต ในการฝึกอบรมการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตนั้น ได้ทำการฝึกอบรมให้กับบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ของห้องสมุดและประชาชนในชุมชน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานห้องสมุด ทั้ง 7 แห่ง ๆ ละ 30 คน เป็นเวลา 3 วัน สำหรับหัวข้อการฝึกอบรมเน้นประเด็นการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต 3 ด้าน คือ 1) ด้านการบริการ ฝึกอบรมเรื่องบริการสารสนเทศ ทั้งผู้ให้และผู้ให้บริการ การบริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อให้บริการ 2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (สแกนเอกสารและหนังสือที่เป็นการให้ความรู้และเกี่ยวข้องกับคนในชุมชน และผลิตรายการความรู้ต่าง ๆ) ตลอดจน การบำรุงรักษาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนให้ความรู้เกี่ยวกับการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การให้บริการตามความต้องการของประชาชนในชุมชนและประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งได้ผลการประเมินการฝึกอบรม ดังนี้

3.1 ด้านหัวข้อวิชา ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมและรายประเด็น โดยด้านที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ประโยชน์ที่คิดว่าจะนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้งาน รองลงมา คือ ด้านความสอดคล้องของเนื้อหาวิชากับวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา ส่วนหัวข้อวิชาด้านความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนการอบรมได้ผลการประเมิน น้อยที่สุด จากการสังเกตผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีพื้นฐานความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหัวข้อวิชาที่ฝึกอบรมน้อยมากและบางคนได้รับการฝึกอบรมเป็นครั้งแรกทำให้ผลการประเมินในด้านนี้อยู่ในระดับน้อยที่สุด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อได้รับการฝึกอบรมครบตามหลักสูตรแล้วผู้รับการอบรมจะได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ประชาชนเกิดความรู้และทักษะในการนำไปพัฒนา จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการได้ โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขของระยะเวลาที่กำหนด

3.2 ด้านวิทยากร ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวม และรายประเด็น โดยด้านความรู้และประสบการณ์ในเรื่องที่บรรยายของวิทยากรได้รับการประเมินมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และความสามารถในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความเชื่อถือในประการณ์ของวิทยากร ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับประโยชน์และความรู้จากการถ่ายทอดของวิทยากรเป็นอย่างดี เพราะเป็นกรรมวิธีที่วิทยากรพยายามช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานและประชาชนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต อีกด้วย ประกอบกับผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการฝึกอบรม ทำให้ผลการประเมินในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ด้านความเหมาะสมของโครงการ ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยด้านที่ได้รับผลการประเมินมากที่สุด คือ ความพึงพอใจในการฝึกอบรมรองลงมาคือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม อาจเป็นเพราะความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ในชีวิตประจำวันและสามารถนำความรู้ ที่ได้รับการฝึกอบรมไปถ่ายทอดให้กับบุตร หลานของตนเอง ได้อีกด้วย ในขณะที่เดียวกันเป็นความตั้งใจของผู้วิจัยและวิทยาการที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้นำ ความรู้ที่ได้รับ ในครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ เมื่อการฝึกอบรมสิ้นสุดลง ดังที่ วิจิตร อาวะกุล (2537) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ช่วยเพิ่มพูนความถนัด ความรู้ทางธรรมชาติ ทักษะ หรือความ ซำนาญ ความสามารถของบุคคลให้มีเทคนิควิชาการในการทำงาน เพื่อให้บุคคลกรเกิดพฤติกรรมใหม่ หรือเพื่อให้เกิดทักษะในการทำงานได้อย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ห้องสมุดประชาชนควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครให้ มากยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อชักจูงให้เข้ามาร่วมกิจกรรมของห้องสมุด

1.2 ห้องสมุดประชาชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานห้องสมุด มากยิ่งขึ้นโดยการยกเลิกระเบียบบางข้อที่มีข้อจำกัดต่อผู้ใช้บริการ

1.3 ห้องสมุดประชาชนควรสนับสนุนและเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดหา ทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ หนังสือวารสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าไว้บริการในห้องสมุด

1.4 ควรมีแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิตในระยะยาวและดำเนินการปฏิบัติงาน ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อการพัฒนาให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต รวมทั้ง พัฒนาศักยภาพของห้องสมุดประชาชนอย่างเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา ผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนห้องสมุดประชาชนในอดีตให้เป็นปัจจุบัน

2.2 ควรมีการติดตามผลการพัฒนาระบบห้องสมุดมีชีวิต กรณีศึกษาห้องสมุดประชาชน จังหวัดปทุมธานีในครั้งต่อไป

2.3 ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลท้องถิ่น โดยร่วมมือระหว่างห้องสมุดประชาชนกับ ชุมชนใน การพัฒนาระบบสารสนเทศของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ นาโคอยู่ และคณะ.2547. รายงานการวิจัยการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555.

รายงานสรุปผลการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร 2554. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes>. (วันที่เข้าถึง 17 ตุลาคม 2556).

- ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดวิชาการวิจัยชุมชน. 2545. นนทบุรี : สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ: สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ชุดิมา สัจจานันท์. 2553. **องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยและประสบการณ์การจัดการความรู้ห้องสมุดมีชีวิตรูปแบบอุทยานการเรียนรู้.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://aster.spu.ac.th/file/user/80/ฤ/80/upload/orgirr.pdf>. (วันที่เข้าถึง 17 ตุลาคม 2556).
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2546. **สรุปผลการประชุมนายกรัฐมนตรีให้นโยบายคณบดีและหัวหน้าภาควิชาเรื่องนโยบายในการพัฒนาระดับอุดมศึกษา.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mua.go.th/>. (วันที่เข้าถึง 17 ตุลาคม 2556).
- ธิดารัตน์ เจริญเขต. 2551. **รูปแบบของห้องสมุดมีชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง กรรณสูตร. 2542. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรา ทิพยมิ่งษ์. 2547. **รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.** ฉะเชิงเทรา : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- พิมพ์วรรณ อินทร์ซี่. 2550. **รูปแบบการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุทัยธานี.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/27/>. (วันที่เข้าถึง 17 ตุลาคม 2556).
- มณฑาทิพย์ เสยยงคะ. 2553. **การสังเคราะห์รูปแบบห้องสมุดประชาชนมีชีวิต กศน. อุดรธานี : ห้องสมุด 7 ชีวิต.** อุดรธานี : ห้องสมุดประชาชนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี.
- ยุพิน เตชะมณี. 2544. "ทำอย่างไรห้องสมุดจึงจะมีชีวิต," **บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข.** 19, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 10-17.
- วิจิตร อาวะกุล. 2537. **เทคนิคมนุษยสัมพันธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- แววตา จันทวงศ์, อารีย์ ชื่นวัฒนา และพวา พันธุ์เมฆา. 2553. "การสร้างแบบจำลองการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนที่มีชีวิต," **วารสารบรรณศาสตร์.** 3 : 32.
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปทุมธานี. 2553. **ประวัติศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://pathum.nfe.go.th/index.php?name=aboutus>. (วันที่เข้าถึง 19 สิงหาคม 2556).
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. ม.ป.ป. **ห้องสมุดประชาชน กศน. ที่มีชีวิตเป็นอย่างไร.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://elibrary.nfe.go.th/eliblife_05.php. (วันที่เข้าถึง 16 ตุลาคม 2556).

- สัมพันธ์ พลันสังเกตุ. 2546. “ห้องสมุดที่มีชีวิต,” **วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ**. 2 (มกราคม-มิถุนายน) : 16-19.
- เสนอ ภริมจิตรฟอง. 2542. **การประเมินผลภาคปฏิบัติ**. อุบลราชธานี : ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุธี วรประดิษฐ. 2513. **การมีส่วนร่วมของชุมชน**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://trat.nfe.go.th/trat/topic5_old.php?page=5. (วันที่เข้าถึง 17 ตุลาคม 2556).
- สุรีย์ สุทธิสารากรและคณะ. 2547. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**. เพชรบูรณ์ : สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อัมพร นามเหล่า. 2545. **ห้องสมุดประชาชน**. นครราชสีมา : โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- The Biblioteca Viva Program. 2002. **Living library: making history with books and Reading**. (Online). Available:<http://bibliotecavivadeal-andalus.org/ingles/convocatoriasCongresos.php>. (Accessed 27 Aug 2013).
- Taro Yamane. 1973. **Statistics an Introductory Analysis**. New York : Harper & Row.